

Anna Daszewska, *Koncepcja socjologii religii Roberta Wuthnowa*, Wydawnictwo Naukowe FNCE, Chomęcice 2022, ss. 306.

Książka Anny Daszewskiej pt. *Koncepcja socjologii religii Roberta Wuthnowa* jest opracowaniem dotyczącym socjologii religii Roberta Wuthnowa, który w świecie socjologicznym rozpoznawany jest jako naukowiec badający przemiany religijności społeczeństwa amerykańskiego, analizujący kwestie religii i duchowości, ale też dokonujący syntez w zakresie metodologii antropologii kulturowej i socjologii religii. Dorobek Wuthnowa wart jest zainteresowania ze względu na eklektyczną i interesującą metodologię, wnikliwe analizy przemian współczesnych i różnych wymiarów funkcjonowania społeczeństwa amerykańskiego, co dla polskiego czytelnika i badacza jest szczególnie interesujące. Prace socjologa są w Polsce mało znane i nie były na język polski tłumaczone, dlatego naukowe przedsięwzięcie Anny Daszewskiej zasługuje na uznanie. Wymagało samodzielnej pracy translatorskiej, przeprowadzania analiz i syntez bardzo obszernego materiału anglojęzycznego, niełatwego również od strony merytorycznej.

Struktura książki składa się z następujących części: rozdział I – Teoretyczne podstawy socjologii religii; rozdział II – Religia, Kościoły, denominacje; rozdział III – Główne parametry życia religijnego; rozdział IV – Kultura a religia; rozdział V – Religia a duchowość; rozdział VI – Recepta twórczości Roberta Wuthnowa; zakończenie i bibliografia.

Podstawą analiz Autorka uczyniła bogatą literaturę źródłową: 50 prac Roberta Wuthnowa (głównie pozycje książkowe) oraz liczne opracowania naukowe na temat jego dorobku (około 250 pozycji, głównie obcojęzycznych). Osadziła swoje rozważania we współczesnym kontekście, uwzględniając najnowsze wyniki badań dotyczących religijności Amerykanów. Zapowiedziany układ rozdziałów wskazuje na obszary tematyczne, które odpowiadają kluczowym obszarom przedmiotowym socjologii religii. Warto dodać, że we Wprowadzeniu Autorka prezentuje sylwetkę i dorobek naukowy Wuthnowa, wskazując zarazem na rozwój jego naukowych poglądów, wiodący poprzez studia nad teoriami kulturowymi i implementację dorobku antropologii kulturowej. Syntetyczny charakter Wstępu, który nie pozostaje tylko relacjonowaniem dorobku, ale jest prezentacją źródeł socjologii Wuthnowa, nurtów i ich wzajemnych powiązań, ukazuje Autorkę jako osobę przygotowaną do analizy wielowątkowych ustaleń tego naukowca oraz przeprowadzenia syntez i uogólnień na gruncie socjologii religii.

Odzwierciedlona w strukturze rozdziałów koncepcja pracy znajduje realizację w jej poszczególnych częściach. Autorka ukazuje w niej podstawy teoretyczne socjologii religii uprawianej przez Roberta Wuthnowa, tło jego naukowych dociekań, jakim są doświadczenia społeczeństwa amerykańskiego oraz główne wątki, znane naukowcom uprawiającym tę subdyscyplinę: parametry życia religijnego, relacje systemów: kultury i religii, relację religii i polityki, religii i duchowości oraz zagadnienia przemian religii w kontekście procesów globalizacji. Interesują ją nie tylko kwestie dotyczące koncepcji socjologii religii jako subdyscypliny socjologicznej i jej współczesnych funkcji, stanowisko Wuthnowa w odniesieniu do współczesnych paradygmatów w socjologii religii: tezy sekularyzacyjnej, tezy rynku religijnego itp., rozumienie pojęć z zakresu socjologii religii,

lecz także tezy w niej zawarte, czyli ustalenia Wuthnowa na temat przemian religii i jej znaczenia w zglobalizowanym świecie i w społeczeństwie amerykańskim

Książka stanowi bogate pod względem liczby i zróżnicowania omawianych zagadnień opracowanie, przybliżające polskiemu czytelnikowi wielowątkowy dorobek jednego z przedstawicieli amerykańskiej socjologii religii. Liczne przypisy oraz rozbudowana literatura przedmiotu, głównie anglojęzyczna, zaświadcza o dobrym przygotowaniu formalnym i merytorycznym, orientacji w omawianej problematyce oraz w dążeniu do rzetelnego omówienia poszczególnych zagadnień z obszaru socjologii religii. Na uznanie zasługuje praca translatorska Autorki: publikacja bazuje na źródłach przetłumaczonych z języka angielskiego. Samo ich przeczytanie i przyswojenie w taki sposób, aby móc o nich adekwatnie pisać, wymagało szeregu kompetencji, w tym dobrej orientacji w przedmiocie socjologii religii, oraz ogromnej determinacji. O zaangażowaniu Anny Daszewskiej świadczy również korespondencja z Robertem Wuthnowem, w której zmierzała ona do wyjaśnienia istotnych kwestii. Należy zatem docenić ów wkład pracy konieczny do przeanalizowania i dokonania syntez obszernej bazy źródłowej, a także obcojęzycznej literatury z zakresu socjologii religii, tekstów źródłowych oraz licznych opracowań, których znajomość była konieczna do zaprezentowania niełatwego, naukowego dorobku Wuthnowa.

Autorka referuje zagadnienia istotne z punktu widzenia socjologii religii, lokujące się zarówno w obszarze przedmiotu subdyscypliny, stosowanej metodologii, jak i namysłu nad kluczowymi dla niej, aktualnymi, a podejmowanymi przez omawianego socjologa tematami (jego stanowisko w odniesieniu do współczesnych teorii socjologii religii, rozumienie ważnych dla tej dyscypliny pojęć takich, jak: religijność, duchowość, religia publiczna, oryginalne rozróżnienia pojęciowe, kwestie stosowanej metody, a także zagadnienie parametrów życia religijnego, kluczowe dla socjologii religii problemy relacji religii i kultury, sztuki, polityki, funkcjonowania religii w warunkach globalizacji). Walorem pracy jest prezentacja, za pomocą kategorii wypracowanych lub stosowanych przez Wuthnowa wielu empirycznych obserwacji dotyczących przemian religii, religijności oraz nowej duchowości w społeczeństwie amerykańskim, z uwzględnieniem ustaleń innych badaczy. Ten element uznałabym za szczególnie interesujący i wartościowy. Kolejną zaletą jest naszkicowane przez Daszewską tło społeczno-kulturowe Stanów Zjednoczonych, które pozwala lepiej zrozumieć zawilości naukowych dociekań Wuthnowa, a zarazem specyfikę jego socjologicznych poglądów mających swe źródło w obserwacjach społeczeństwa amerykańskiego. Nie może również umknąć uwadze fakt, że jak dowodzi choćby treść rozdziału I, Autorka musiała zmierzyć się z wieloma pojęciami z innych dziedzin, np. socjologii kultury czy antropologii kognitywnej, aby dorobek Wuthnowa ująć rzetelnie i całościowo.

Wioletta Szymczak